

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 209

1989 Uluslararası Kurtarma Sözleşmesine
Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun
Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu
(1/530)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **1/530 Esas Numaralı Tasarının**
 - TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
 - Gerekçesi4
- **Dışişleri Komisyonu Raporu7**
- **Tasarı Metni9**
- **Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin9**
- **Sözleşme Metni10**
- **Çekince20**

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

23/11/2011

Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-408/3757

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 14/11/2011 tarihinde kararlaştırılan "1989 Uluslararası Kurtarma Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/530)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu

GEREKÇE

Denizde kurtarma ve yardım hususlarında ilk milletlerarası sözleşme, 23.09.1910 tarihinde "Deniz Yardım ve Kurtarma İşlerine Mütedair Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkında Sözleşme" adı altında Brüksel'de akdedilmiştir.

Türkiye, 09.05.1937 tarihli ve 3226 sayılı Kanuna istinaden, 16.09.1955 tarihi itibarıyla bu Sözleşmeye taraf olmuştur.

Bu sözleşmenin hükümleri, önce 13.05.1929 tarihli ve 1440 sayılı Ticaret Kanununun (2. Kitap-Deniz Ticareti) 1281 ilâ 1294 üncü maddelerine, ardından da 6762 sayılı Kanunun 1222 ilâ 1234 üncü maddelerine alınmıştır.

Ancak, çeşitli hukukî ve teknik gelişmeler sebebiyle, 1910 Sözleşmesinin hükümleri yetersiz kalmıştır. Bu ihtiyaca binaen, 1989 Uluslararası Kurtarma Sözleşmesi (Salvage 1989) 28.04.1989 tarihinde Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) himayesinde Londra'da kabul edilmiştir. 14.06.1996 tarihinde yürürlüğe giren Salvage 1989 Sözleşmesine, hâlihazırda dünya tonajının % 48.21'ini oluşturan 59 ülke taraf olmuştur.

Ülkemiz, 25.08.2003 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla, OPRC (1990 Tarihli Petrol Kirliliğine Karşı Hazırlıklı Olma, Müdahale ve İşbirliği ile İlgili Uluslararası Sözleşme) Sözleşmesine taraf olmuştur. (Adı geçen Karar, 18.09.2003 tarihli ve 25233 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.) Bu Sözleşmenin "Kurtarma hizmetlerinin ıslahı" başlıklı 8 inci Kararının 1 inci maddesinde Akit Devletlerin gecikmeksizin Salvage 1989 Sözleşmesine taraf olmaları talep edilmektedir.

Diğer yandan, Salvage 1989 Sözleşmesinin hazırlanmasına sebep olan teknik ve hukuki ihtiyaçlar, Türk karasuları için de geçerlidir.

Özellikle de, Türk karasularında vuku bulan “Independenta” (1979), “Naissa” (1994), “TPAO” (1997) ve “Volgoneft 247” (1999) gibi vahim tanker kazaları, nitelikli kurtarma hizmetlerinin önemini ortaya koymuştur. Bu kazalar vesilesiyle, gemi ve yükün kurtarılması kadar, çevre kirliliğinin önlenmesinin de önemli bir zaruret teşkil ettiği ortaya çıkmıştır.

Salvage 1989 Sözleşmesi, bu ihtiyaçlara cevap verecek çok sayıda özel hüküm içermektedir. Bu hükümlerin mevzuatımızda yer almaması, birçok deniz kazasında, kurtarma hizmetlerini yürütenlerin mağdur olmalarına yol açmaktadır.

Salvage 1989 Sözleşmesi, gerek denizcilik sektörünün günümüze kadar gösterdiği kayda değer büyümenin, gerekse bu büyümenin beraberinde getirdiği artan deniz trafiğinin sonuçlarından biri olarak yaşanan deniz kazalarında, can ve mal kayıpları ile deniz çevresinde meydana gelebilecek zararların önlenmesi ve azaltılması konusunda gösterilecek çabaları teşvik edici bir yapıya sahiptir.

Sözleşmenin getirmiş olduğu en önemli değişiklik, 1910 Brüksel Sözleşmesi'nde yer alan “no cure - no pay” (Kurtarma yoksa - ücret yok) esasının değiştirilerek, kurtarıcıları hiç başarı şansı olmasa dahi, yüklü tankerlerin yardımına gitmeleri konusunda teşvik etmek üzere, bu ilkeden ayrılmış olması ve kurtarıcıların, potansiyel kirlilik tehlikesi arz eden yüklü veya yarı yüklü tankerlere yardımda bulunmalarını sağlamaya ve bunu teşvike yönelik özel düzenlemeler getirmesidir.

Sözleşmede ayrıca, kurtarma faaliyetlerinin yürütülmesinde ilgili tarafların (gemi kaptanının, donatanın ve kurtarıcıların) yükümlülükleri, ödül miktarları, ödül miktarlarının hangi kriterlere göre belirleneceği, kurtarıcılar arası paylaşım, teminat ve ara ödeme gibi konularda çeşitli düzenlemelere gidilmiştir.

Ülkemizde kurtarma ve yardıma ilişkin ana düzenlemeler 29.06.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 1222. ve 1234. maddeleri arasında yer almakta ve buradaki hükümler, taraf olduğumuz 1910 Brüksel Sözleşmesi ile büyük benzerlik taşımaktadır.

Buna karşılık, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1298 ve 1319. maddeleri Salvage 1989 Sözleşmesi esas alınarak düzenlenmiştir.

6102 sayılı Kanuna göre, kurtarmaya ilişkin hükümler iki grupta toplanmıştır: Eşya Kurtarması (1298. ve 1316. maddeler) ve insan kurtarma (1317 ilâ 1318 inci maddeler). Ardından zamaşaşımı ile ilgili hüküm (1319. madde) sevk edilmiştir. Eşya kurtarmaya ilişkin hükümler kendi içinde beş başlık altında toplanmıştır. Önce, “kurtarma faaliyeti”nin ne anlama geldiği tarif edilmiştir. (1298. madde). Bunu, kurtarma hükümlerine tâbi olan “diğer haller” ile ilgili hüküm (1299. madde) izlemektedir. Sonra; “Salvage 1989 Sözleşmesi”ne ilişkin özel hükümlere (1300 ve 1302. maddeler) ve bir sözleşme akdedilip edilmediğine bakılmaksızın her kurtarma faaliyetinde taraflara düşen yükümlülüklere yer verilmiştir. (1303. madde). Son olarak da kurtaranın hakları ayrıntılı hükümlerle düzenlenmiştir. (1304. ve 1316. maddeler).

Görüleceği üzere, 6102 sayılı Kanun, Salvage 1989 Sözleşmesi hükümlerini kabul etmiş bulunmaktadır. Bu nedenle Sözleşmeye taraf olmak sonucu ek bir masraf veya mükellefiyet oluşmayacak, tam tersine aşağıda açıklandığı üzere ek faydalar doğacak ve mevcut hukuki boşluk doldurulmak sureti ile Ülkemiz resmî olarak Sözleşmeye taraf olan ülkeler arasında yer alacaktır.

Ülkemizin taraf olduğu CLC 92 ve FUND 92 Sözleşmeleri, kıyı devletinin tanker kazalarından doğan kirliliğin önlenmesi ve doğan zararların tazmin edilmesini sağlamakta olup, Salvage 1989 Sözleşmesinin adı geçen sözleşmelerden en önemli farkı, kurtarıcıyı deniz kirliliği ve yangın gibi deniz kazalarına müdahale etmeye ve zararlarını tazmin etmeye yönelik teşvik edici bir yapısının olmasıdır.

Ülkemizin Salvage 1989 Sözleşmesine taraf olması halinde, Sözleşmenin amir hükümleri gereği, çevre kirliliğini önleyici tedbirlerin alınması ve kirlilikle mücadelede vereceği hizmetlerden dolayı ek tazminatlardan faydalanacak, hükmolunacak kurtarma ücretine ilaveten mükâfatlandırılmadan hak kazanacaktır. Herhangi bir deniz kazasında meydana gelen petrol sızıntısının, çevre kirliliğini tehdit eder boyutlarda olması, kıyı şeritlerine, doğal hayata, ekolojik, morfolojik dengelerdeki bozukluğa, sualtı ve su üstü kaynaklara verdiği zararların maddi yönden telafisi imkanı, Ülkemizin de Sözleşmenin tarafı olması koşullarıyla gerçekleşebilecektir.

Ülkemizin üç tarafının denizlerle çevrili olması ve bu denizlerde ve Türk Boğazlarında petrol tankerlerinin sayılarının, seferlerinin ve dolayısıyla risklerin artmış olması dikkate alındığında, bu deniz alanlarında meydana gelebilecek olası kirliliklerin önlenmesi için gereken müdahalelere bir teşvik unsuru getirmesi, özellikle Türk Boğazlarındaki gemi kazalarından doğan çevre zararlarının azaltılması/önlenmesi karşılığı olan mükâfatlarda artış sağlayacağı dikkate alındığında Salvage 1989 Sözleşmesine taraf olunması Ülkemiz açısından yararlı olacaktır.

Bu Sözleşmeye taraf olunması, 11 Kasım 2010 tarih ve 27756 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2010/23 Sayılı Başbakanlık Genelgesi’nde belirtilen Türkiye Cumhuriyeti’nin denizlerde can ve mal emniyetinin sağlanması ile gemi kaynaklı deniz ve hava kirliliğinin önlenmesine ilişkin IMO stratejisinin bir maddesi olan “IMO tarafından belirlenmiş bağlayıcı kuralların uygulanmasına yönelik gerekli tedbirlerinin alınması” hükmünün de bir gereğidir.

Bununla birlikte, ilgili kurumlarımızdan alınan görüşler neticesinde, Ülkemizin Salvage 1989 Sözleşmesine, Sözleşmenin 30. maddesinde belirtilen iç sular, kültürel ve arkeolojik varlıklarla ilgili durumları uygulama dışında bırakacak bir çekince ile taraf olunmasının Ülkemiz menfaatlerine uygun olduğu mütalaa edilmektedir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

26 Mart 2012

Esas No: 1/530

Karar No: 180

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 23/11/2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 1/12/2011 tarihinde tali komisyon olarak Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen “1989 Uluslararası Kurtarma Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 14/3/2012 tarihli 24 üncü toplantısında Dışışleri Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı temsilcilerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Komisyonuna havale edilen metinler incelendiğinde Tasarının, deniz kazalarında can ve mal kayıpları ile deniz çevresinde meydana gelebilecek zararların önlenmesi ve azaltılması konusunda teşvik edici hükümler öngören 1989 Uluslararası Kurtarma Sözleşmesine ülkemizin çekince ile katılmasının uygun bulunması amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) Konseyindeki konumumuz ve gelişen denizcilik sektörümüz düşünüldüğünde, uluslararası denizcilik faaliyetleri açısından öneme sahip tüm IMO sözleşmelerine ülkemizin taraf olmasında fayda görüldüğü,

- 1989 Uluslararası Kurtarma Sözleşmesinin IMO bünyesinde 1989 senesinde kabul edildiği ve 14 Temmuz 1996 tarihinde yürürlüğe girdiği, 31 Ocak 2012 tarihi itibariyle Sözleşmeye dünya tonajının yüzde 49,41'ine sahip 60 devletin taraf olduğu,

- Sözleşmenin, denizde kurtarma yardım hizmetlerini “başarı yoksa ödeme yok” ilkesinden uzaklaştırmak suretiyle yardım isteyen veya çevre kirliliği riski oluşturan gemiye sonuç ne olursa olsun yardıma gidilmesini teşvik edici hükümler içerdiği,

- Geçmiş yıllarda Türk karasularında vuku bulan vahim tanker kazalarının, kurtarma hizmetlerinin önemini ortaya koyduğu; bu kazalarda mürettebat, gemi ve yükün kurtarılması kadar çevre kirliliğinin önlenmesinin de zaruret teşkil ettiği,

- Sözleşmeye taraf olmamızın İstanbul Boğazı'ndaki deniz trafiği ve ülkemizin üç tarafı denizlerle çevrili konumu dikkate alındığında hayati önemi haiz olduğu,

- Ülkemizin Sözleşmeye 30 uncu maddesi bakımından çekince konularak taraf olmasının öngörüldüğü

ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy birliği ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci, 2 nci, 3 üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy birliği ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden İstanbul Milletvekili Osman Aşkın Bak ve Samsun Milletvekili Akif Çağatay Kılıç Komisyon tarafından Tasarı ile ilgili özel sözcüler olarak seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Osman Aşkın Bak</i>	<i>Gönül Bekin Şahkulubey</i>
İstanbul	İstanbul	Mardin
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Osman Faruk Loğoğlu</i>	<i>Emrullah İşler</i>	<i>Yıldırım Tuğrul Türkeş</i>
Adana	Ankara	Ankara
Üye	Üye	Üye
<i>Tunca Toskay</i>	<i>Sinan Oğan</i>	<i>Ahmet Berat Çonkar</i>
Antalya	İğdır	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Faik Tunay</i>	<i>İsmail Safi</i>	<i>Mehmet Muş</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Osman Oktay Ekşi</i>	<i>Osman Taney Korutürk</i>	<i>Rıfat Sait</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
Üye	Üye	Üye
<i>Abdullah Çalışkan</i>	<i>İdris Bal</i>	<i>Hasan Karal</i>
Kırşehir	Kütahya	Rize
Üye	Üye	Üye
<i>Akif Çağatay Kılıç</i>	<i>Burhan Kayatürk</i>	<i>Nazmi Gür</i>
Samsun	Van	Van
(Bu raporun özel sözcüsü)		

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

1989 ULUSLARARASI KURTARMA SÖZLEŞMESİNE KATILMAMIZIN UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 28 Nisan 1989 tarihinde kabul edilen "1989 Uluslararası Kurtarma Sözleşmesi"ne çekince ile katılmamız uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

1989 ULUSLARARASI KURTARMA SÖZLEŞMESİNE KATILMAMIZIN UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı

B. Bozdağ

Avrupa Birliği Bakanı

E. Bağış

Çevre ve Şehircilik Bakanı

E. Bayraktar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı V.

F. Çelik

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

S. Ergin

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

N. Ergün

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

S. Kılıç

İçişleri Bakanı

İ. N. Şahin

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

B. Yıldırım

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. Şahin

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

M. Z. Çağlayan

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı

Ö. Dinçer

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

1989 ULUSLARARASI KURTARMA SÖZLEŞMESİ

BU SÖZLEŞMEYE TARAF DEVLETLER,

Kurtarma faaliyetleri ile ilgili uluslararası yeknesak kuralları anlaşma yoluyla belirleme arzusunu KABUL EDEREK,

Özellikle çevrenin korunmasına yönelik artan kaygılar olmak üzere, 23 Eylül 1910 tarihinde Brüksel’de yapılan, Denizde Yardım Ve Kurtarma İşlerine Mütedair Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkında Mukavele’deki mevcut uluslararası kuralların gözden geçirilmesi ihtiyacını ortaya koyan önemli gelişmeleri KAYDEDEREK,

Etkin ve zamanında yapılan kurtarma faaliyetlerinin, tehlike altındaki araçların ve diğer eşyanın emniyetine ve çevrenin korunmasına yapabileceği önemli katkıların BİLİNCİNDE OLARAK,

Tehlikede bulunan araçlar ve diğer eşya ile ilgili kurtarma faaliyetlerini üstlenen şahıslar için, yeterli teşvikin sağlanması gerektiğine İNANARAK,

Aşağıdaki hususlarda ANLAŞMIŞLARDIR:

Bölüm I – Genel hükümler

Madde 1

Tanımlar

Bu Sözleşme’nin amacı bakımından:

- (a) Kurtarma faaliyeti, seyrü sefere elverişli sularda veya her türlü diğer sularda tehlikede bulunan bir aracı ya da diğer bir eşyayı kurtarmak amacıyla yapılan herhangi bir eylem veya hareketi ifade eder.
- (b) Araç, her türlü gemi veya taşıt veya seyrüsefere elverişli yapıyı ifade eder.
- (c) Eşya, risk altındaki navlun da dâhil olmak üzere, kıyı şeridinde sürekli ve iradi olarak sabitlenmiş olmayan her türlü eşyayı ifade eder.
- (d) Çevre zararı, insan sağlığına veya karasularındaki ya da iç sulardaki deniz yaşamına veya kaynaklara ya da bunlara bitişik alanlara kirlilik, bulaşma, yangın, patlama ya da benzer önemli olaylar sebebiyle verilen esaslı fizikî zararı ifade eder.
- (e) Ödeme, bu Sözleşme uyarınca her türlü kurtarma ücreti, bedel ya da tazminatı ifade eder.
- (f) Örgüt, Uluslararası Denizcilik Örgütü’nü ifade eder.
- (g) Genel Sekreter, Örgütün Genel Sekreteri’ni ifade eder.

Madde 2

Sözleşme'nin uygulanması

Bu Sözleşme, bir Taraf Devlette bu Sözleşme'de ele alınan hususlara ilişkin adli dava açılması veya tahkim yoluna başvurulması halinde uygulanır.

Madde 3

Platformlar ve sondaj üniteleri

Bu Sözleşme, sabit ya da yüzer platformlar veya denizdeki hareketli sondaj ünitelerine, söz konusu platformlar veya ünitelerin, deniz yatağı mineral kaynaklarının araştırıldığı, çıkartıldığı ya da üretiminin yapıldığı bölgelerde bulunduğu durumlarda uygulanmaz.

Madde 4

Devlete ait araçlar

- 1 5. Madde hükümlerine halel gelmeksizin bu Sözleşme, savaş gemilerine veya bir Devletin maliki olduğu veya işlettiği ve kurtarma faaliyetleri esnasında, söz konusu Devlet aksi yönde karar vermedikçe, uluslararası hukukun genel prensipleri uyarınca egemen bağımsızlığına sahip olan diğer ticari olmayan araçlara uygulanmaz.
- 2 Bir Taraf Devlet, 1. paragrafta tanımlanan savaş gemileri veya diğer araçlara bu Sözleşme'yi uygulamaya karar verdiği takdirde, söz konusu uygulamanın koşullarını belirterek Genel Sekreter'e bildirimde bulunur.

Madde 5

Kamu otoriteleri tarafından kontrol edilen kurtarma faaliyetleri

- 1 Bu Sözleşme, kamu otoriteleri tarafından veya bunların idaresi altında yürütülen kurtarma faaliyetleri ile ilgili herhangi bir ulusal kanunun veya uluslararası sözleşmenin hükümlerini etkilemez.
- 2 Bununla birlikte, söz konusu kurtarma faaliyetini yürüten Kurtaranlar, bu Sözleşme'de kurtarma faaliyetlerine ilişkin olarak sağlanan haklardan ve hukuki imkânlardan yararlanma hakkına sahiptir.
- 3 Kurtarma faaliyetlerini yürütmekle görevli bir kamu idaresinin, bu Sözleşme'de belirtilen haklardan ve hukuki imkânlardan yararlanmasının kapsamı, söz konusu makamın bulunduğu Devletin kanunlarına göre belirlenir.

Madde 6

Kurtarma akitleri

- 1 Bu Sözleşme, bir kurtarma akdinde açıkça veya zımnen aksine bir hüküm belirtilmemiş olması kaydıyla, her türlü kurtarma faaliyetine uygulanır.
- 2 Kaptan, araç maliki adına kurtarma faaliyeti için akit yapma yetkisine sahiptir. Kaptan veya araç maliki, araçtaki eşyanın maliki adına bu tür akitleri yapma yetkisine sahiptir.
- 3 Bu maddedeki hiç bir hüküm, gerek 7. maddenin uygulanmasını, gerekse çevreye yönelik zararın önlenmesi veya en aza indirilmesi amacıyla yürütülen görevleri etkilemez.

Madde 7

Akitlerin uyarlanması ve iptal edilmesi

Bir akit veya herhangi bir hükmü:

- (a) Akit, tehlikenin etkisi altında veya haksız koşullar altında akdedilmiş ve hükümleri hakkaniyete aykırı ise ya da
- (b) Akit kapsamındaki ödeme, fiilen verilen hizmetlere oranla aşırı derecede yüksek veya düşük ise;

iptal edilebilir ya da değiştirilebilir.

Bölüm II – Kurtarma faaliyetlerinin etkinliği

Madde 8

Kurtaran, malik ve kaptanın yükümlülükleri

- 1 Kurtaran, tehlikede bulunan aracın veya diğer eşyanın malikine karşı:
 - (a) Kurtarma faaliyetini gerekli özenle yerine getirmek;
 - (b) Alt paragraf (a)'da belirtilen yükümlülüğü yerine getirirken, çevre zararının önlenmesi veya sınırlandırılması için gerekli özeni göstermek;
 - (c) Makul nedenlerle gerekli olduğu durumlarda, diğer kurtaranlardan yardım talep etmek ve
 - (d) İstemin makul olmadığı anlaşıldığı takdirde, alacağı kurtarma ücretinin miktarını değiştirmemek kaydıyla, tehlike altındaki aracın maliki veya kaptanı ya da eşyanın maliki tarafından makul olarak istenilmesi halinde başka kurtaranların müdahalesini kabul etmekle;

yükümlüdür.

- 2 Tehlikedeki aracın kaptanı, maliki veya diğer eşyanın maliki, kurtarana karşı:
- (a) Kurtarma faaliyetleri sırasında kurtaran ile tam bir işbirliği içinde olmak;
 - (b) Bunu yaparken, çevre zararının önlenmesi veya sınırlandırılması için gerekli olan özeni göstermek ve
 - (c) Araç ya da diğer eşya emniyetli bir yere getirildiğinde, tekrar teslim işlemini kurtaran tarafından istenen makul bir zamanda kabul etmekle;
- yükümlüdür.

Madde 9

Kıyı devletlerinin hakları

Bu Sözleşme'nin hiç bir hükmü, uluslararası hukukun genel kabul görmüş prensipleri doğrultusunda bir kıyı devletinin, kurtarma faaliyetleri ile ilgili talimat verme hakkı dâhil olmak üzere, kendi kıyı şeridini veya bağlı menfaatlerini kirlilikten veya önemli derecede zararlı sonuçlar doğurması makul olarak beklenebilecek bir deniz kazasından veya söz konusu kazaya ilişkin eylemlere müteakip kirlilik tehdidinden korumak amacıyla önlemler alma hakkını etkilemez.

Madde 10

Yardım yükümlülüğü

- 1 Her kaptan, kendi aracını ve araçtaki insanları ciddi bir tehlikeye atmaksızın, denizde kaybolma tehlikesi altında olan her insana yardım etmekle yükümlüdür.
- 2 Taraf Devletler, 1. paragrafta belirtilen yükümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla gerekli önlemleri alır.
- 3 Aracın maliki, kaptanın 1. paragraf kapsamındaki görevini ihlalden dolayı herhangi bir sorumluluk altına girmez.

Madde 11

İşbirliği

Bir Taraf Devlet, tehlike altındaki araçların limana girişi veya kurtaranlara olanak sağlanması gibi, kurtarma faaliyetleri ile ilgili konularda karar alırken veya düzenleme yaparken, çevre zararın önlenmesinin yanı sıra, tehlike altındaki can ve eşyanın kurtarılmasına yönelik kurtarma faaliyetlerinin etkin ve başarılı icrası amacıyla, kurtaranlar, diğer ilgili taraflar ve kamu otoriteleri arasındaki işbirliği ihtiyacını göz önünde bulundurur.

Bölüm III – Kurtaranların hakları

Madde 12

Ücretin şartları

- 1 Faydalı bir sonuç vermiş olan kurtarma faaliyeti, ücrete hak kazandırır.
- 2 Aksi öngörülmediği takdirde, faydalı sonuç vermeyen kurtarma faaliyeti için bu Sözleşme kapsamında hiçbir ödeme yapılmaz
- 3 Bu Bölüm, kurtarılan aracın ve kurtarma faaliyetlerini yürüten aracın aynı malike ait olmasına bakılmaksızın uygulanır.

Madde 13

Ücret Belirleme Kıstasları

- 1 Ücret, kurtarma faaliyetlerinin teşvik edilmesi amacıyla, sırasına bakılmaksızın aşağıdaki kıstaslar göz önünde bulundurularak belirlenir:
 - (a) Aracın ve diğer eşyanın kurtarıldıktan sonraki değeri;
 - (b) Çevre zararının önlenmesi veya sınırlandırılması için kurtaranın gösterdiği çaba ve beceri;
 - (c) Kurtaran tarafından elde edilen başarının derecesi;
 - (d) Tehlikenin derecesi ve niteliği;
 - (e) Aracın, diğer eşyanın ve insan hayatının kurtarılması için kurtaranın gösterdiği çaba ve beceri.;
 - (f) Kurtaranın harcadığı zaman, yaptığı giderler ve uğradığı zarar;
 - (g) Kurtaranın yüklediği sorumluluk rizikosunu ve kurtaran ile teçhizatının uğradığı diğer rizikolar.;
 - (h) Verilen hizmetlerin ne kadar çabuk sağlandığı;
 - (i) Kurtarma faaliyetine ayrılmış araçların ve diğer teçhizatın kullanıma hazır bulundurulmuş ve fiilen kullanılmış olması,
 - (j) Kurtaranın teçhizatının, kurtarmaya hazır olması, etkinliği ile değeri.
- 2 1. paragraf uyarınca belirlenmiş olan ücret, aracın ve diğer eşyanın ilgilileri tarafından, söz konusu araç ve diğer eşyanın kurtarma değerleri ile orantılı olarak ödenir. Bununla birlikte bir Taraf Devlet kendi ulusal hukukunda, bir ücretin ödenmesinin ilgililerden biri tarafından yapılmasını, ödemeyi yapan ilgilinin diğer ilgililere kendi payları için rücu hakkına tabi olarak öngörebilir. Bu maddedeki hiçbir hüküm, herhangi bir savunma hakkına engel teşkil etmez.
- 3 Herhangi bir faiz ve konuya ilişkin olarak doğan tahsil edilebilir yasal giderler haricinde, ücret, aracın ve diğer eşyanın kurtarılan değerini aşamaz.

Madde 14

Özel tazminat

- 1 Bir kurtaran, çevre zararı tehdidi oluşturan bir araç veya onun içindeki eşya için kurtarma faaliyetinde bulunmuş, ancak bu madde uyarınca hesaplanan özel tazminata en azından denk bir kurtarma ücretine 13. madde uyarınca hak kazanmamışsa, kurtarma faaliyeti için bu maddede belirtilen giderleri özel tazminat olarak araç malikinden isteme hakkına sahiptir.
- 2 Kurtaran, 1. paragrafta belirtilen şartlar altında, kurtarma faaliyeti ile çevre zararını önlemiş veya sınırlandırmış ise, araç maliki tarafından birinci fıkra uyarınca kurtarana ödenecek özel tazminat, kurtaranın yaptığı giderlerin en fazla yüzde otuzuna kadar artırılabilir. Bununla birlikte mahkeme, haklı ve adil olduğuna hükmederse, 13. maddenin 1. paragrafındaki ilgili kıstasları göz önünde bulundurarak, söz konusu özel tazminatı daha fazla artırabilir; ancak hiçbir durumda toplam artış, kurtaran tarafından üstlenilen giderlerin % 100'ünden fazla olamaz.
- 3 Kurtaranın 1. ve 2. paragraflardaki amaçlar doğrultusundaki giderleri, kurtarma faaliyeti esnasında kurtaran tarafından üstlenilen makul suretteki nakdi harcamalar ve 13. maddenin 1(h), (i) ve (j) paragraflarında belirtilen kıstaslar dikkate alınarak, kurtarma faaliyetlerinde fiilen ve makul surette kullanılan ekipman ve personele ilişkin uygun bir tutarı ifade eder.
- 4 Bu maddeye göre hesaplanacak özel tazminatın toplamı, kurtaranın 13. madde uyarınca alabileceği kurtarma ücretini aştığı takdirde ve oranda ödenir.
- 5 Kurtaran ihmalkâr davranmış ve bu sebeple çevreye yönelik zararı önlemede veya en aza indirmede başarısız olmuş ise, bu madde kapsamında ödenecek herhangi bir özel tazminatın tamamından veya bir bölümünden yoksun bırakılabilir.
- 6 Bu maddedeki hiçbir hüküm, araç malikinin herhangi bir rücu hakkını etkilemez.

Madde 15

Kurtaranlar arasında paylaşım

- 1 13. madde kapsamındaki bir ücretin kurtaranlar arasındaki paylaşımı, söz konusu maddede yer alan kıstaslara göre yapılır.
- 2 Her bir kurtarma aracının vermiş olduğu hizmetle ilgili olarak aracın maliki, kaptanı ve diğer kişiler arasındaki paylaşım, söz konusu aracın bayrağını taşıdığı devletin kanunları uyarınca yapılır. Kurtarma, bir araçtan yürütülmemiş ise paylaşım, kurtaran ve onun çalışanları arasındaki akdin tabi olduğu hukuka göre yapılır.

Madde 16

İnsan kurtarma

- 1 Kurtarılan kişilerin kurtarma ücreti ödeme borcu yoktur, ancak, bu maddedeki hiçbir hüküm bu konudaki ulusal hukuk hükümlerini etkilemez.
- 2 Kurtarmayı gerektiren kaza sırasında kurtarma hizmetine katılarak insan kurtarmış olan bir kurtaran, aracın veya diğer eşyanın kurtarılması veya çevre zararının önlenmesi veya sınırlandırılması için faaliyet göstermiş olan kurtarana takdir edilen ücret ve özel tazminattan uygun bir pay istemeye hak kazanır.

Madde 17

Mevcut sözleşmeler kapsamında verilen hizmetler

Verilen hizmetler, tehlikenin ortaya çıkmasından önce yürürlüğe giren bir sözleşmenin makul suretteki icrası olarak değerlendirilebilecek hizmetleri aşmadığı sürece, bu Sözleşme'nin hükümleri kapsamında hiçbir ödeme yapılmayacaktır.

Madde 18

Kurtaranların kabahatlerinin sonuçları

Kurtaran, kurtarma faaliyetini kendi kusuru veya ihmali neticesinde zorunlu kılmış veya daha da güçleştirmiş yahut hileli davranış sayılan ya da dürüstlüğü sığmayan diğer hareketlerde bulunmuş ise, bu Sözleşme kapsamında, kurtarma ücretinden tamamen veya kısmen mahrum bırakılabilir.

Madde 19

Kurtarma faaliyetlerinin yasaklanması

Araç malikinin, kaptanın veya araçta bulunmayan ve bulunmamış olan tehlike altındaki diğer eşyanın malikinin, açık ve makul suretteki yasağına bakılmaksızın verilen hizmetler, bu Sözleşme kapsamındaki bir ödemeye sebebiyet vermez.

Bölüm IV – Talepler ve Davalar

Madde 20

Rehin Hakkı

- 1 Bu Sözleşmedeki hiçbir hüküm, kurtaranın herhangi bir uluslararası sözleşme veya ulusal hukuk kapsamındaki rehin hakkını etkilemez.
- 2 Faiz ve giderler dâhil olmak üzere, kurtaranın alacağına ilişkin usulüne uygun olarak tatmin edici bir teminat sunulduğunda veya sağlandığında, kurtaran rehin hakkını kullanmayabilir.

Madde 21

Teminat saęlama yükümlülüğü

- 1 Kurtaranın talebi üzerine, bu Sözleşme kapsamında bir ödeme yükümlülüğü taşıyan kişi, kurtaranın faiz ve giderleri dâhil olmak üzere, söz konusu alacağa karşılık yeterli bir teminat sağlar.
- 2 1. paragraf hükümlerine halel getirmeksizin, kurtarılan aracın maliki, yükün tahliye edilmesinden önce yük maliklerinin, faiz ve giderler dâhil olmak üzere kendileri aleyhindeki alacaklara karşılık yeterli bir teminatı sağlamalarını temin etmek amacıyla, elinden gelen gayreti gösterir.
- 3 Kurtarılan araç ya da diğer eşya, ilgili araç veya eşyalara karşı kurtaranın alacaklarına ilişkin yeterli bir teminat sağlanana kadar, kurtarma faaliyetlerinin tamamlanmasına müteakip ilk ulaştıkları liman ya da mahalden başka bir yere, kurtaranın rızası olmaksızın götürülemez.

Madde 22

Geçici teminat

- 1 Kurtaranın alacağı üzerinde yargı yetkisine sahip bulunan bir mahkeme, ara karar yoluyla, haklı ve uygun görülen bir tutara mahsuben ve uygun olan hallerde teminata ilişkin şartlar dâhil, davanın koşullarına göre adil ve uygun olacak şartlar uyarınca kurtarana ödeme yapılmasına hükmedebilir.
- 2 Bu madde kapsamındaki bir geçici teminat durumunda, 21. madde kapsamında sağlanan teminat bu doğrultuda azaltılacaktır.

Madde 23

Dava zamanaşımı

- 1 İki yıllık süre içerisinde adli işlem veya tahkim işlemleri başlatılmadığı takdirde, bu Sözleşme kapsamındaki ödemeye ilişkin herhangi bir dava, zamanaşımına uğrar. Zamanaşımı süresi, söz konusu kurtarma faaliyetinin sona erdirildiği günden itibaren başlar.
- 2 Kendisinden bir talepte bulunulan kişi, devam eden zamanaşımı süresi boyunca herhangi bir tarihte alacaklıya yapacağı bir bildirim ile söz konusu zamanaşımı süresini uzatabilir. Bu süre, benzer şekilde daha çok uzatılabilir.
- 3 Bir tazminat davası, söz konusu davanın açıldığı devletin hukukunun öngördüğü süre içerisinde olması şartıyla, ödeme yapmakla yükümlü bir kişi tarafından önceki paragraflarda belirtilen zamanaşımı süresinin sonrasında da açılabilir.

Madde 24

Faiz

Kurtaranın, bu Sözleşme kapsamında yapılacak herhangi bir ödemenin faizine ilişkin hakkı, davaya bakan mahkemenin bulunduğu Devletin hukukuna göre belirlenir.

Madde 25

Devlete ait yükler

Yükün maliki olan Devletin onayı olmaksızın, bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, bir Devlete ait ticari nitelikte olmayan ve kurtarma faaliyetleri esnasında uluslararası hukukun genel kabul görmüş prensiplerine göre egemen bağımsızlığına sahip yüklerin, ne herhangi bir hukuki süreç yoluyla ihtiyati tedbir, el konulma veya hazine, ne de aleyhteki aynı davaların konusu yapılmasına bir dayanak olarak kullanılır.

Madde 26

İnsani amaçlı yükler

Bir Devlet, insani amaçlı yüklerle ilişkin verilen kurtarma hizmetleri için ödeme yapmayı kabul ettiği takdirde, bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, söz konusu Devlet tarafından hibe edilen insani amaçlı yüklerin ihtiyati tedbir, el konulma veya hazine bir dayanak olarak kullanılmaz.

Madde 27

Tahkim kararlarının yayımlanması

Taraf Devletler, kurtarma davalarında verilen tahkim kararlarının yayımlanmasını, Tarafların rızasıyla ve mümkün olduğu ölçüde teşvik edeceklerdir.

Bölüm V – Son hükümler

Madde 28

İmza, onay, kabul, uygun bulma ve katılım

- 1 Bu Sözleşme, 1 Haziran 1989 tarihinden 30 Temmuz 1990 tarihine kadar Örgüt Genel Merkezi'nde imzaya açık olacak ve bu tarihten sonra katılıma açık kalacaktır.
- 2 Devletler, bu Sözleşme'ye bağlı bulunma iradelerini;
 - (a) Onay, kabul veya uygun bulmaya ilişkin ihtirazi kayıt olmaksızın imza; veya
 - (b) Bilahare onaylamak, kabul etmek veya uygun bulmak üzere onay, kabul ve uygun bulma şartıyla imza; veya
 - (c) Katılımyoluyla ortaya koyabilirler.
- 3 Onay, kabul, uygun bulma veya katılım, buna ilişkin bir belgenin Genel Sekreter'e tevdi edilmesi ile gerçekleşir.

Madde 29

Yürürlük

- 1 Bu Sözleşme, 15 Devletin bu Sözleşme ile bağlı bulunma iradelerini bildirdikleri tarihten bir yıl sonra yürürlüğe girer.
- 2 Yürürlüğe giriş koşullarının sağlanmasından sonra, bu Sözleşme ile bağlı bulunma iradesini belirten bir Devlet bakımından söz konusu irade, bu iradenin beyan edildiği tarihten bir yıl sonra yürürlüğe girer.

Madde 30

Çekinceler

- 1 Herhangi bir Devlet imza, onay, kabul, uygun bulma ya da katılım esnasında bu Sözleşme'nin hükümlerini uygulamama hakkını, aşağıdaki durumlarda saklı tutabilir:
 - (a) Kurtarma faaliyetinin iç sularda gerçekleştiği ve ilgili tüm araçların iç su aracı olduğu durumlarda;
 - (b) Kurtarma faaliyetlerinin iç sularda gerçekleştiği ve hiçbir aracın dâhil olmadığı durumlarda;
 - (c) İlgili tüm Tarafların söz konusu Devletin uyuğunda bulunduğu durumlarda;
 - (d) İlgili eşyanın tarih öncesi, arkeolojik ya da tarihi öneme sahip deniz kültürü varlığı olduğu ve deniz yatağında yer aldığı durumlarda.
- 2 İmza esnasında ortaya konan çekinceler onay, kabul ya da uygun bulma ile teyide tabidir.
- 3 Bu Sözleşme'ye bir çekince koymuş olan herhangi bir Devlet, Genel Sekretere yapacağı bir bildirim yoluyla söz konusu çekinceyi herhangi bir tarihte geri alabilir. Bu geri alım, söz konusu bildirim ulaştığı tarihte geçerli olur. Bu bildirim, çekincenin geri alınımının geçerli olacağı tarihi de belirtmesi ve bu tarihin, söz konusu bildirim Genel Sekreter tarafından alındığı tarihten sonraki bir tarih olması durumunda, bu geri alım bildirimde belirtilen tarihten itibaren geçerli olur.

Madde 31

Fesih

- 1 Bu Sözleşme, herhangi bir Taraf Devlet tarafından, bu Sözleşme'nin kendisi için yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, bir yıllık sürenin dolmasını müteakip, herhangi bir tarihte feshedilebilir.
- 2 Fesih, Genel Sekreter'e fesih belgesinin tevdi edilmesi ile gerçekleşir.
- 3 Fesih işlemi, fesih belgesinin Genel Sekreter tarafından alınmasından itibaren bir yıl sonra veya fesih belgesinde belirtilen daha uzun bir süre sonra yürürlüğe girer.

Madde 32

Gözden geçirme ve değişiklik

- 1 Bu Sözleşme'nin gözden geçirilmesi veya değiştirilmesi amacıyla, Örgüt tarafından bir konferans düzenlenebilir.
- 2 Genel Sekreter, sekiz Taraf Devletin veya Taraf Devletlerin dörtte birinin hangisinin sayısı daha yüksekse onun talebi üzerine, Sözleşmenin gözden geçirilmesi veya değiştirilmesi amacıyla, Sözleşme'ye Taraf Devletlerin katılacağı bir konferans düzenleyebilir.
- 3 Bu Sözleşme ile ilgili bir değişikliğin yürürlüğe giriş tarihinden sonra, bu Sözleşme ile bağlı bulunmak amacıyla beyan edilen herhangi bir rıza, bu Sözleşme'ye değiştirilmiş şekilde başvurulduğu şeklinde değerlendirir.

Madde 33

Tevdi Makamı

- 1 Bu Sözleşme Genel Sekreter'e tevdi edilir.
- 2 Genel Sekreter:
 - (a) Bu Sözleşme'yi imzalamış veya ayrıca kabul etmiş tüm Devletlere ve Örgüt Üyelerinin tamamına:
 - (i) tarihleri ile birlikte, her bir yeni imzayı veya onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin tevdi edilmesini;
 - (ii) bu Sözleşme'nin yürürlüğe giriş tarihini;
 - (iii) alındığı tarih ve yürürlüğe giriş tarihi ile birlikte, herhangi bir Sözleşme fesih belgesinin tevdiini;
 - (iv) 32. Madde'ye uygun olarak kabul edilen herhangi bir değişikliği;
 - (v) bu Sözleşme kapsamında yapılan herhangi bir çekince, tebliğ ya da beyanname alımını bildirecektir;
 - (b) Bu Sözleşme'yi imzalamış veya ayrıca kabul etmiş tüm Devletlere, bu Sözleşme'nin onaylı nüshalarını gönderecektir.
- 3 Bu Sözleşme yürürlüğe girdiğinde onaylı bir nüshası, Birleşmiş Milletler Şartının 102. Maddesi uyarınca kaydedilmesi ve yayımlanması amacıyla, Tevdi Makamı tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine gönderilecektir.

Madde 34

Diller

Bu Sözleşme, her bir metin eşit derecede geçerli olmak üzere Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca dillerinde tek bir nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Bu Sözleşme, Hükümetleri tarafından usulüne uygun olarak yetkilendirmiş aşağıdaki kişiler tarafından imzalanmıştır.

Bin dokuz yüz seksen dokuz yılı Nisan ayının yirmi sekizinci günü LONDRA'DA İMZALANMIŞTIR.

ÇEKİNCE

Türkiye Cumhuriyeti, "1989 Uluslararası Kurtarma Sözleşmesi"nin 30. maddesinde sözüedilen durumlarda bahsekonu sözleşmenin hükümlerini uygulamama hakkını saklı tutar.

